

Vergaderjaar 2016–2017

32 813

Kabinetsaanpak Klimaatbeleid op weg naar 2020

Nr. 133

BRIEF VAN DE MINISTER VAN ECONOMISCHE ZAKEN EN STAATSSECRETARIS VAN INFRASTRUCTUUR EN MILIEU

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 9 mei 2017

Hierbij sturen wij uw Kamer de antwoorden op vragen van de leden Van der Lee en Kröger (beiden GroenLinks) over het bericht dat de CO₂-uitstoot van de Nederlandse industrie in 2016 niet is gedaald (ingezonden 6 april 2017, Aangangsel Handelingen II 2016/17, nr. 1816), op aanvullende vragen van het lid Van Veldhoven (D66) (ingezonden 6 april 2017, Aangangsel Handelingen II 2016/17, nr. 1817) en op vragen van de vaste commissie voor Infrastructuur en Milieu naar aanleiding van het artikel «Nederland blijft vieze man in Europa»¹.

De Minister van Economische Zaken,
H.G.J. Kamp

De Staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu,
S.A.M. Dijkema

¹ <http://www.volkskrant.nl/economie/co2-uitstoot-nederland-in-2016-hoogste-ooit-gemeten~a4482887/>

1

Met welk percentage is de uitstoot in de ETS-sectoren gewijzigd afgelopen jaar? En in de non-ETS sectoren? Kan dit laatste worden uitgesplitst naar mobiliteit, landbouw en bebouwde omgeving?

2

Welk aandeel vertegenwoordigt de uitstoot van de non-ETS-sectoren van de totale uitstoot? Kan dit worden uitgesplitst naar mobiliteit, landbouw en bebouwde omgeving?

Antwoord op vragen 1 en 2

Op basis van de voorlopige uitstootcijfers die door de Nederlandse Emissieautoriteit zijn gepubliceerd, is de totale uitstoot in de ETS-sectoren in 2016 ten opzichte van 2015 nagenoeg gelijk gebleven. De uitstoot van Nederlandse bedrijven in 2016 onder het ETS bedroeg 93,9 Mton CO₂-equivalenten, in 2015 bedroeg de uitstoot 94,1 Mton.

De voorlopige uitstootcijfers voor non-ETS-sectoren voor 2016 en de gerealiseerde uitstootcijfers voor 2015 zullen worden gepubliceerd in de Nationale Energieverkenning (NEV) 2017.

In de NEV 2016 is aangegeven dat de voorlopige raming van de totale uitstoot in 2015 in Nederland 196 Mton bedroeg, waarvan 52% (102 Mton) afkomstig was van non-ETS-sectoren. De uitstoot in 2015 van de sector mobiliteit bedroeg 34,5 Mton, van de landbouw 25,1 Mton en van de gebouwde omgeving 25,7 Mton.

3

Hoeveel van de uitstoot van de industrie (incl. de chemiesector) is bestemd voor export en telt dus in Nederland mee, naar niet in landen die de onze afnemers zijn?

Antwoord

Voor de monitoring van de CO₂-uitstoot door de Nederlandse Emissieautoriteit wordt gekeken naar de emissies die op Nederlands grondgebied plaatsvinden in de ETS-sectoren, waaronder de industrie. Er wordt niet gecorrigeerd voor import en/of export en dergelijke cijfers zijn dan ook niet voorhanden.

4

Hoeveel van de uitstoot van de energiesector is export gerelateerd? Niet alleen directe opwekking van energie, maar ook van diverse petrochemische producten?

Antwoord

De Nederlandse elektriciteitsmarkt is nauw verbonden met de markt in andere Europese landen. Door het functioneren van de elektriciteitsmarkt wordt dagelijks, afhankelijk van de vraag naar en aanbod van elektriciteit, zowel elektriciteit geïmporteerd als geëxporteerd. In de NEV 2016 is aangegeven dat in 2015 in Nederland in totaal 40 PJ meer elektriciteit is geïmporteerd dan geëxporteerd. Het is niet aan te geven wat de CO₂-uitstoot is van de elektriciteit die is geëxporteerd. Evenmin is aan te geven hoeveel CO₂-uitstoot in andere landen heeft plaatsgevonden voor de productie van de elektriciteit die Nederland geïmporteerd heeft. Voor de petrochemische industrie is dit niet apart weer te geven.

5

Met hoeveel ton zou de CO₂-uitstoot dalen als de NUON-kolencentrale aan de Hemweg in Amsterdam gesloten zou worden? Met hoeveel ton zou de CO₂-uitstoot dalen als de Essentkolencentrale Amer 9 gesloten zou worden? Met hoeveel ton zou de CO₂-uitstoot dalen als de drie in

2015–2016 geopende kolencentrales gesloten zouden worden, per centrale?

Antwoord

In het onderzoek dat is uitgevoerd in het kader van de uitwerking van scenario's rond kolencentrales (Kamerstuk 30 196, nr. 505) is in kaart gebracht wat de effecten van verschillende beleidsscenario's zouden zijn op onder andere de CO₂-uitstoot in Nederland en Europa. Daarbij zijn de effecten onderzocht van scenario's bij sluiting van alle kolencentrales in Nederland en de twee jaren-'90-centrales. Er is geen uitsplitsing gemaakt tot het niveau van uitstoot per individuele centrale.

Uit deze studie blijkt dat sluiting van de Hemwegcentrale én de Amer 9-centrale in 2020 leidt tot een nationale CO₂-reductie van ca. 4 Mton in 2020, maar dat er ook significante weglekeffecten van CO₂-uitstoot naar het buitenland ontstaan. In totaal wordt in dit scenario 82% van de in Nederland gereduceerde emissies alsnog uitgestoten door vervangende elektriciteitsproductie in het buitenland. Dat het weglekeffect zo groot is, wordt veroorzaakt door het feit dat er in de Europese elektriciteitsmix in 2020 nog veel capaciteit in (meer vervuilende) bruinkool- en steenkoolcentrales beschikbaar is om de weggevallen Nederlandse productie over te nemen. Het weglekeffect neemt in de loop van de tijd af, doordat de productiemix in Europa op termijn naar verwachting door het energie- en klimaatbeleid minder vervuilend wordt. Sluiting van alle Nederlandse kolencentrales in 2020 leidt volgens de studie tot een nationale CO₂-reductie van 12 Mton in 2020. Van de vermeden CO₂-uitstoot in Nederland door sluiting van alle kolencentrales in 2020 wordt 73% alsnog uitgestoten door vervangende elektriciteitsproductie in het buitenland.

6

Hoe is te verklaren dat sinds 2005 de Europese uitstoot is gedaald met 25%, terwijl de Nederlandse uitstoot steeg juist met 2%? Welk effect had en heeft de sluiting van vijf kolencentrales in 2015–2017, en daarnaast de opening van drie nieuwe centrales in 2015–2016?

Antwoord

In de periode van 2005 tot 2015 is de uitstoot van broeikasgassen in Nederland gedaald van 214 naar 196 Mton. Onder het Europese emissiehandelssysteem is het mogelijk dat de CO₂-uitstoot van een sector of land (tijdelijk) toeneemt. Het uitstootplafond is immers een Europees plafond, waaronder verschuivingen tussen landen mogelijk zijn, maar waarbij het plafond in de EU als geheel daalt. Het ETS stimuleert CO₂-reductie op de plek waar dit het meest kostenefficiënt is.

Zoals ook in de Energieagenda is beschreven, beschikt Nederland over relatief efficiënte industrie en energieproductie. Hierdoor geeft het ETS in Nederland op dit moment een beperkte prikkel tot CO₂-reductie. In Europese landen waar de industrie en de energieproductie minder efficiënt is, zorgt het ETS in hogere mate voor een prikkel om de CO₂-uitstoot te reduceren.

Het is niet precies te zeggen wat het effect is van het ongeveer gelijktijdig sluiten van de oudere kolencentrales en openen van de nieuwe centrales op de jaarlijkse CO₂-uitstoot in Nederland en in Europa, omdat de productie en daarmee de CO₂-uitstoot van alle elektriciteitscentrales in Nederland afhankelijk is van de ontwikkelingen op de Noordwest Europese elektriciteitsmarkt. Door de opening van drie nieuwe kolencentrales en de sluiting van de vijf oudste kolencentrales neemt de gemiddelde efficiëntie van het Nederlandse elektriciteitsproductiepark toe. De CO₂-uitstoot door Nederlandse kolencentrales zal in de komende jaren waarschijnlijk afnemen, wanneer de bijstook van duurzame biomassa in kolencentrales wordt gestart.

7

Klopt het dat er een zekere discrepantie lijkt te zijn tussen de langetermijn-doelstellingen van de EU en het Klimaatakkoord van Parijs enerzijds, en de kortetermijncijfers voor CO₂-uitstoot anderzijds? Kan een Klimaatwet met jaarlijkse en vijfjaarlijkse tussendoelstellingen deze discrepantie helpen te verminderen?

Antwoord

In het Klimaatakkoord van Parijs is afgesproken om de temperatuurstijging te beperken tot ruim onder de 2 graden Celsius, met het streven een maximale temperatuurstijging van 1,5 graad te realiseren. Als eerste stap hebben landen vrijwillige bijdragen ingediend en ook de EU heeft dat, mede namens Nederland, gedaan. Dat is op basis van de huidige CO₂-uitstoot echter nog niet voldoende om het doel uit het Klimaatakkoord te realiseren. De volgende stap op weg naar het mondiale doel is dat landen hun bijdragen elke vijf jaar gezamenlijk evalueren en aangeven of en hoe zij hun inspanningen verder aanscherpen. De faciliterende dialoog in 2018 is het moment om naar de inzet van de EU te kijken in relatie tot de bijdrage van andere grote landen.

Op nationaal niveau vraagt de energietransitie om een heldere visie en om consistent beleid. De Energieagenda biedt deze visie, die momenteel samen met maatschappelijke partijen verder wordt uitgewerkt. Hierbij wordt ook naar de manier van borging gekeken, inclusief de mogelijkheid van wettelijke borging.

Daarbij moet wel rekening worden gehouden met het feit dat zowel de industrie als de elektriciteitsproductiesector in een internationaal speelveld opereren. Dit betekent dat de hoeveelheid CO₂-uitstoot in Nederland mede afhankelijk is van internationale economische ontwikkelingen

8

Met hoeveel ton zal de CO₂-uitstoot dalen door de gisteren gemaakte afspraken met de 100grootste energieverbruikers over 9 PJ energiebesparing uit het Energieakkoord?

Antwoord

De CO₂-uitstoot zal ongeveer 0,5 Mton dalen door de implementatie van de 9 PJ extra energiebesparing uit het Energieakkoord.

9

Klopt het dat in Groot-Brittannië sinds 2013 een minimumprijs voor CO₂ bestaat van € 18 per ton? Klopt het dat sinds 2013 de CO₂-uitstoot in Groot-Brittannië is gedaald met 30%?

Antwoord

In aanvulling op het ETS heeft Groot-Brittannië in 2013 een geleidelijk oplopende nationale minimum CO₂-prijs ingevoerd voor de elektriciteitsproductie. Deze minimumprijs is momenteel £ 18 (ca. € 21).

De totale CO₂-uitstoot (zonder overige broeikasgassen) in Groot-Brittannië was in 2013 gelijk aan 467,5 Mton CO₂ en is gedaald naar 374 Mton CO₂ in 2016. Dit komt overeen met een reductie van 20%. Wanneer ook rekening wordt gehouden met de overige broeikasgassen is de totale uitstoot gedaald met ca. 18%.

De uitstoot van CO₂ bij de productie van elektriciteit bedroeg in 2013 190,9 Mton CO₂ en daalde naar een voorlopige uitstoot van 110 Mton in 2016, wat overeenkomt met een reductie van 42%. Deze reductie is toe te schrijven aan een forse afname van de inzet van kolencentrales, een verhoogde inzet van gascentrales en de toename van het aandeel hernieuwbare energie.

In welke mate de nationale minimum CO₂-prijs heeft bijgedragen aan de CO₂-reductie, is niet bekend.